

Afet Yönetimi ve Afet İletişimi Konusunda Yazılmış Makale ve Tezlerin Bibliyometrik Analizi

Bibliometric Analysis of Articles and Theses Written on Disaster Management and Disaster Communication

Anıl ŞENCAN

Yüksek Lisans Öğrencisi, Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Halkla İlişkiler ve Tanıtım Ana Bilim Dalı
 <https://orcid.org/0009-0007-7212-9080> anilcenn@gmail.com

Öz

Afetler, zaman içinde ve coğrafyada farklı şekillerde ortaya çıkan kaotik olaylardır. Doğal felaketler, iklim değişiklikleri, pandemiler veya insan kaynaklı olaylar, toplumları aniden ve beklenmedik şekillerde etkileyerek, geniş kapsamlı sosyal, ekonomik ve çevresel sorunlara neden olabilmektedir. Afet yönetimi, çok aktörlü ve farklı disiplinlerin koordineli çalışmasını gerektiren, afet öncesi, sırası ve sonrasında yapılan faaliyetlerin etkin bir şekilde yürütülmesini hedefleyen çatı bir kavramdır. Bu sürecin başarılı olabilmesi için, her aşamada etkili bir iletişim stratejisinin benimsenmesi kritik önem taşır. Bu bağlamda afet iletişimi, kriz iletişimiyle sık sık örtüşmekle birlikte, afetin çeşitli aşamalarında farklı iletişim stratejilerini içeren bir alan olarak ele alınmaktadır. Bu araştırmanın amacı, Türkiye'de "Afet Yönetimi" ve "Afet İletişimi" konularında yapılmış akademik çalışmaların bibliyometrik bir analizini sunarak, bu iki disiplinin hangi alanlarda kesiştiğini ve hangi konulara odaklandığını belirlemektir. Araştırmanın kapsamını DergiPark veritabanında "Afet Yönetimi" ve "Afet İletişimi" konularında yayımlanan toplam 148 araştırma makalesi ile YÖK Tez Merkezi'nde yayımlanmış toplam 57 lisansüstü tez oluşturmaktadır. Bu çalışmalar, bibliyometrik yöntem kullanılarak analiz edilmiş ve elde edilen bulgular çerçevesinde en fazla "risk yönetimi ve mevzuat" alanında çalışmalar yapıldığı belirlenmiştir (n=22). İletişim araştırma alanında yazılmış 13 makalenin 10 adedi 2022 yılından sonra yazılmıştır. Araştırma tekniği olarak en fazla nitel araştırma yöntemi kullanılırken, 8 çalışmada içerik analizi kullanılmıştır. Bu çalışmalarda "sosyal medya" (n=6) ve "kriz iletişimine" (n=5) odaklanıldığı belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: afet yönetimi, afet iletişimi, bibliyometrik analiz

Abstract

Disasters are chaotic events that occur in different ways over time and geography. Natural disasters, climate changes, pandemics or human-induced events can affect societies suddenly and unexpectedly, causing extensive social, economic and environmental problems. Disaster management is an umbrella concept that requires the coordinated work of multi-actors and different disciplines and aims to carry out the activities carried out before, during and after the disaster effectively. For this process to be successful, it is critical to adopt an effective communication strategy at every stage. In this context, disaster communication, although often overlapping with crisis communication, is considered as a field that includes different communication strategies at various stages of the disaster. The aim of this study is to present a bibliometric analysis of academic studies on 'Disaster Management' and 'Disaster Communication' in Turkey and to determine in which areas these two disciplines intersect and which topics are focused on. The scope of the research consists of 148 research articles published in DergiPark database on 'Disaster Management' and 'Disaster Communication' and 57 graduate theses published in YÖK Thesis Centre. These studies were analysed by using bibliometric method and within the framework of the findings obtained, it was determined that most studies were conducted in the field of 'risk management and legislation' (n=22). Of the 13 articles written in the field of communication research, 10 were written after 2022. While qualitative research method was mostly used as a research technique, content analysis was used in 8 studies. It was determined that these studies focused on 'social media' (n=6) and 'crisis communication' (n=5).

Keywords: disaster management, disaster communication, bibliometric analysis

Atıf / Cite as: Şencan, A. (2024). Afet yönetimi ve afet iletişimi konusunda yazılmış makale ve tezlerin bibliyometrik analizi. *KİLAD*, (Özel Sayı), 35-53.

Geliş Tarihi / Received: 31.08.2024 **Kabul Tarihi / Accepted:** 08.10.2024

Giriş

Afet, sınırlı insan topluluklarından büyük toplumlara, uluslara, kıtalara ve hatta tüm dünyaya yayılabilen büyük ölçekli bir olgudur. Hem beşeri hem de doğal süreçlerin neden olduğu afetlerin sonuçları; ölümler, yaralanmalar ve ekonomik kayıpların yanı sıra insanların ruh sağlığı, sosyal ve ekonomik yapılar, yerel düzenlemeler ve uluslararası ilişkiler gibi alanlarda da doğrudan veya dolaylı değişikliklere neden olabilmektedir. Kısa, orta ve uzun vadede toplumu derinden etkileyebilen afetler, toplumda çeşitli sorunlara neden olabilmekte, günlük yaşamda sapsmalar ve anormal sosyal yapılar ortaya çıkabilmektedir (Ergünay, 2009).

Deprem, tsunami, sel ve fırtına gibi şiddetli doğal afetler çoğu zaman dünya çapında yıkıcı sonuçlara neden olmaktadır. Doğal afetlere müdahalede iletişimin oluşturulması ve sürdürülmesi en önemli unsurlardan biridir. İletişim kurma ve sürdürme yeteneği, afet sırasında sonrasında, müdahale ve kurtarma operasyonlarının organize edilmesi ve yürütülmesi açısından kritik öneme sahiptir.

Afetlerle ilgili yapılan planlamalar, afet öncesi ve sonrası olmak üzere iki ana başlık altında incelenmektedir. Afet öncesi faaliyetler arasında afetlere hazırlıklı olma ve afet etkilerinin azaltılması gibi bazı önlemler bulunmaktadır. Afet sonrası faaliyetler ise afet öncesine kıyasla daha dar bir zaman diliminde ve daha kaotik bir ortamda gerçekleşen müdahaleleri ve afet öncesine dönmeyi amaçlayan inşai faaliyetleri içermektedir. Özellikle büyük afetlerde, afet alanının genişliği ve insan sayısının fazla olması gibi durumlar, ekip sayısı sınırlı olan görevlilerin işini zorlaştırmaktadır. Müdahale ekiplerinin bu süreçte başarılı olabilmesi için doğru zamanda, doğru yerde, uygun personel ve ekipmanlarla hazır olmak gibi çeşitli sorumlulukları vardır. Bu da ancak etkin bir afet yönetim sisteminin kurulmasıyla mümkündür. Afet yönetimi sürecinin başarısında iletişimin rolü büyüktür. Kurulabilecek etkin bir iletişim sistemi ile afet yöneticileri ihtiyaç duyulanları her aşamada kolaylıkla iletebilmektedir.

Afetlerle iletişim iki farklı şekilde gerçekleşir. Birincisi, gerekli bilgiler hükümetler, acil durum müdahale kuruluşları ve afet yönetim ekipleri tarafından, genellikle geleneksel ve sosyal medya aracılığıyla sağlanır. İkincisi, gazeteciler, afet mağdurları veya ilgili topluluk üyeleri tarafından oluşturulan ve paylaşılan afet bilgileri genellikle sözlü olarak ve sosyal medya aracılığıyla aktarılmaktadır (Fraustino vd., 2018).

Anlaşıldığı üzere afet iletişimi, anında ve yerinde müdahale için gerekli koordinasyonu sağlamada kritik bir rol oynamaktadır. Ayrıca afet iletişimi, temel ihtiyaçların karşılanması ve gerekli bilgilendirmelerin yapılması sürecinde hayati önem taşımaktadır. Afetzedelerin yaralarının sarılması ve afetin etkilerinin azaltılması, etkili bir afet yönetimi ve yeniden inşa sürecinin başarısı için gereklidir. Bu süreçte, kurumlar, kuruluşlar ve toplum arasında sağlam bir iletişim kurulması, afetin olumsuz etkilerinin minimize edilmesine büyük katkı sağlamaktadır.

Bu çalışma, Türkiye'deki afet yönetimi ve afet iletişimi araştırmalarının mevcut durumunu ortaya koyma ve bu iki kritik alanın hangi konularda odaklandığını belirleme amacıyla yapılmıştır. Türkiye, jeopolitik konumu nedeniyle sık sık doğal afetlerle karşı karşıya kalmaktadır. Bu bağlamda, afet yönetimi ve iletişim stratejilerinin başarısı toplumun hızlı toparlanması ve sürdürülebilir bir yeniden yapılanma için hayati önem taşımaktadır. Ancak mevcut literatürde afet iletişiminin kapsamı genellikle kriz iletişimi altında incelenmekte ve kendi başına bağımsız bir araştırma alanı olarak yeterince ele alınmamaktadır. Bu araştırma, afet yönetimi ve iletişiminin Türkiye bağlamındaki literatürde nasıl ele alındığını, hangi konulara odaklandığını sistematik bir şekilde inceleyerek, bu konudaki bilgi boşluklarını belirlemeyi amaçlamaktadır.

1. Afet Yönetimi ve Aşamaları

Dünya genelinde meydana gelen afetler, her yıl binlerce insanın hayatını kaybetmesine ve milyarlarca dolarlık ekonomik zararın ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Bu afetler aynı zamanda gerçekleştikleri ülkenin tüm paydaşları için bir sınav niteliğindedir.

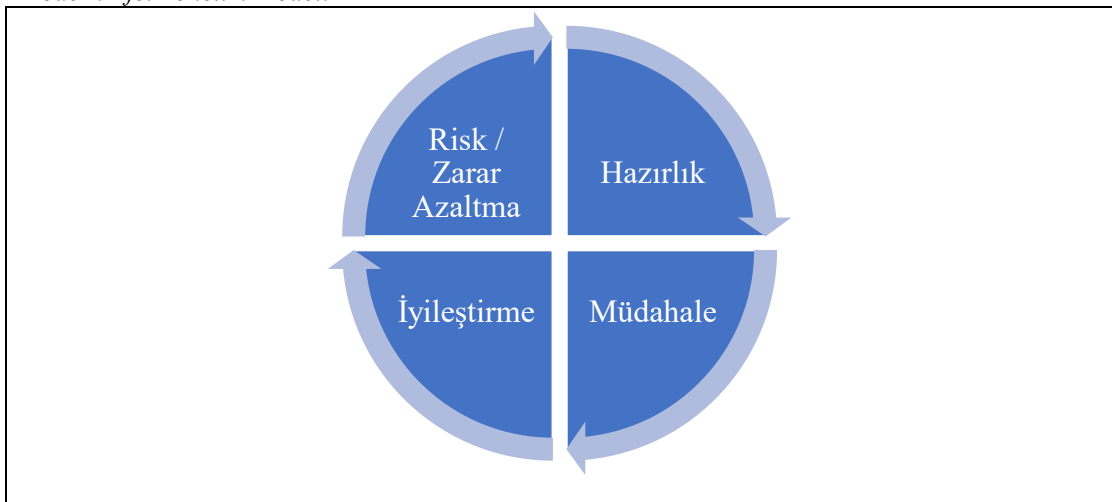
Afet yönetimi; toplumun, tüm kurum ve kuruluşların afetleri önleme ve engellenemeyen durumlarda zararı en aza indirmeye amacıyla afet olayının her aşamasında ilgili faaliyetlerin düzenlenmesi, yönlendirilmesi ve etkin bir şekilde uygulanabilmesi için kaynakların bu hedefe uygun olarak yönetilmesini içeren bir süreçtir (Nur ve Taşan, 2018). Afet olaylarının ardından oluşabilecek istenmeyen durumların önceden engellenmesi, olası zararların minimize edilmesi, müdahale, ilk yardım ve iyileştirme çabalarının toplumu oluşturan tüm kesimleri içerecek şekilde düzenlenmesi, planlanması, gerekli yasal düzenlemelerin yapılması, kurumsal yapıların oluşturulması ve uygulamaların etkili bir biçimde yönetilebilmesi, afet yönetiminin genel kapsamını oluşturmaktadır (Kadioğlu, 2008).

Afet yönetiminde, hükümetler politika oluşturma, uygulama ve aynı zamanda afet yönetimi merkezleri kurma konusunda lider rol oynamaktadır. Sivil toplum kuruluşları ise genellikle müdahale aşamasındaki kurtarma çalışmalarının daha hızlı yürütülmesine destek sağlamaktadır. Ancak, afet yönetiminde tek sorumluluk devlete ait değildir. Özel sektör temsilcileri de acil durum ve olaylarda kaynak sağlanması gibi konularda önemli görevler üstlenmektedir (Perry ve Lindell, 2003).

Yönetim kavramı, birlikte hareket etme amacıyla ortaya çıkan ortak bir hedefin gerçekleştirilmesini ifade eder. Bu tanıma göre, yönetim kavramından bahsedebilmek için iş birliği içinde hareket edilerek ortak bir amacın başarıyla gerçekleştirilmesi gerekmektedir (Şahin ve Üçgöl, 2019). Afet yönetiminin aşamaları, bir afet olayını izleyen ve birbirini takip eden afetlere kadar süren müdahale, iyileştirme, yeniden inşa, zarar azaltma ve afete hazırlık aşamalarını içermektedir. Bu aşamalar arasındaki etkileşim, bir sonraki evredeki başarıyı büyük ölçüde etkilediği için, bu döngü iç içe geçmiş bir zincir halkası veya daire şeklinde gösterilmektedir (*Açıklamalı Afet Yönetimi Terimleri Sözlüğü*). Buna göre modern bir afet yönetim modeli aşağıda Şekil 1’de gösterilmiştir.

Şekil 1

Modern Afet Yönetim Modeli

Kadioğlu, 2008’den yararlanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

1.1. Risk / Zarar Azaltma

Risk ve zarar azaltma safhası, doğal, teknolojik ve insan kaynaklı afet oluşumlarını engellemek veya afetin etkilerini azaltmak amacıyla yapılması gereken yapısal ve yapısal olmayan faaliyetlerin bütünüdür (Özmen vd., 2018). Bu evre, felaket riskini önleme veya büyük zararları en aza indirme amacıyla gerçekleştirilen tüm faaliyetleri ve alınması gereken tedbirleri içermektedir (Joyce vd., 2009). Afetlere karşı direnci artırmak ve afet risk yönetimini kuvvetlendirmek için risk faktörünü azaltıcı yatırımların gerçekleştirilmesi bu aşamada büyük bir öneme sahiptir (Kahraman ve Altay, 2016). Bu aşama, afet veya ciddi hasar riskini önlemek için alınması ve uygulanması gereken tüm eylem ve önlemleri içerir. Risk azaltma aşaması, toplumun ve ülkenin ihtiyaçları dikkate alınarak olası afetlere ilişkin yasal altyapıların ve mevzuatların hazırlanmasını, ulusal, bölgesel ve yerel düzeyde potansiyel afet alanlarının belirlenmesini ve bunlara yönelik tehlike haritalarının hazırlanmasını içermektedir (Şahin ve Üçgül, 2019).

Zarar azaltma aşaması, afetlerin temel sebeplerini anlama açısından büyük bir öneme sahiptir. Bu nedenle zarar azaltma, doğrudan afet yönetimi döngüsündeki bir sonraki aşama olan hazırlık aşamasına basamak oluşturur (Weichselgartner, 2001). Zarar azaltma, beklenmedik durumları önlemeye, tehlikelerin zararlı etkilerini azaltmaya veya bunların oluşma olasılığını azaltmaya yönelik önlemleri içerir. Zarar azaltma aşamasının afet yönetimi döngüsünün diğer aşamalarından farklı olmasının temel nedeni, riski azaltmaya veya ortadan kaldırmaya yönelik uzun vadeli çözümlere odaklanmasıdır (Panisir, 2018).

1.2. Hazırlık

Herhangi bir afete maruz kalan kişilerin zarar görebilirliğinin azaltılması ve afetlerde çalışan uzmanların afet sonuçlarına karşı dayanıklılıklarının artırılması için becerilerinin geliştirilmesi aşamasıdır. Bir başka deyişle, bir tehdit anında fiziksel, sosyal ve ekonomik zararın en aza indirilmesini amaçlayan tedbirlerden oluşmaktadır (Panisir, 2018). Afetlere etkin, zamanında ve yeterli düzeyde müdahale edebilmek için afet meydana gelmeden önce afet öncesi hazırlık aşamasında yapılması gereken tatbikat, eğitim, erken uyarı sistemleri, acil durum malzemeleri, bilgilendirme ve bilinçlendirme faaliyetlerinin sürdürülebilir şekilde uygulanması bu sürece dahildir (Köseoğlu ve Yıldırım, 2015). Afet hazırlık aşamasının temel odak noktası; tehlike, risk ve zarar azaltma çalışmalarının tamamlandığı aşamadan sonra, yaşanma olasılığı yüksek ve yüksek zarar potansiyeline sahip tehlikelerin belirlenerek sıralanmasıdır. Daha sonra, belirlenen ilk tehlikeden başlanarak önceliklendirme yapılır ve nasıl müdahale edileceği planlanır (Yu vd., 2018).

Zarar azaltma evresindeki çalışmaların test edildiği ve toplumun afetlere ne kadar hazır olduğunun belirlenmesine yardımcı olan en önemli aşamalardan biri olarak öne çıkan aşama, önceden hazırlık aşamasıdır (Yaylacı, 2015). Afetlerle ilgili alınacak önleyici tedbirler, meydana gelen afet türüne göre değişkenlik gösterebilmektedir. Örneğin, volkanik hareketlere karşı alınacak tedbirlerle meteorolojik olaylara karşı alınacak tedbirler aynı olmamaktadır. Her afet türü, kendine özgü tedbirlerin alınmasını gerektirmektedir.

1.3. Müdahale

Müdahale aşaması, afetin meydana gelmesinden tüm yaralıların kurtarılmasına ve afet mağdurlarının temel ihtiyaçlarının karşılanmasına kadar geçen süredir. Bu aşama afet yönetiminin en kritik aşaması olarak ön plana çıkmaktadır. Risk azaltma ve hazırlık aşamasında henüz afet meydana gelmemişken, müdahale aşamasında afet meydana gelmiştir. Afet sonrasında ortaya çıkan en kritik konu insan hayatının korunmasıdır. Bu bağlamda kurtarma

çalışmaları ve ilk yardım açısından ilk 72 saat çok önemlidir. Bu aşamanın temel hedefleri, ilk yardım, hayat kurtarma, hasarlı iletişim ve ulaşım sistemlerinin onarılması gibi acil müdahale faaliyetlerine odaklanmak, afet mağdurlarının barınma ve tıbbi bakım gibi temel ihtiyaçlarını karşılamaktır (Korkut, 2019).

Müdahale evresinde gerçekleştirilen aktiviteler, etkilenen nüfusun zarar görebilirliğini azaltmaya yönelik acil yardım sağlama çabalarını içermektedir. Bu faaliyetler yaşamın sürdürülmesi ve devamı için önemlidir (Pal vd., 2017).

Müdahale aşamasında, afet sonrasında hızlı bir tepki verme ihtiyacı nedeniyle planlı ve düzenli bir organizasyon oluşturmak zor olacaktır. Bu aşamada planlama yapılmamış ve düzensiz bir şekilde hareket eden insan gücünün fayda sağlaması beklenmemelidir (Esin vd., 2001). Müdahale aşamasının başarıyla uygulanabilmesi, afet öncesinde etkili bir zarar azaltma ve hazırlık sürecinden geçilmiş olmasına ve iyi bir organizasyon yapısının oluşturulmuş olmasıyla yakından ilgilidir. Bu nedenle başarılı bir acil durum aşaması için afet yönetiminin diğer aşamalarında yürütülen çalışmalar arasında süreklilik ve koordinasyon sağlanmalıdır (Özel, 2015).

1.4. İyileştirme

İyileştirme çabaları, afet mağduru toplumların afetin etkileri nedeniyle aksayan temel ihtiyaçlarını en etkili ve akıcı yöntemlerle karşılamayı ve yaşamın normale dönüşünü sağlamayı amaçlamaktadır. Bu süreç, afetin yarattığı ekonomik, sosyal kayıpların iyileştirilmesi ve toplumdaki yaraların sarılması anlamına gelmektedir (Yılmaz, 2020). İyileştirme ve yeniden inşa aşamalarını içeren bu aşama, afete maruz kalan topluluklar için iletişim, ulaşım, eğitim, uzun vadeli yerleşim ve sosyal aktivitelerin sağlanmasına yönelik tedbirleri içermektedir (Kadioğlu, 2008).

İyileştirme aşamasındaki faaliyetler afetten etkilenen nüfusun önceliklerinin belirlenmesi, afet sonrası yardıma yönelik hükümet politikalarının oluşturulması, hasarın hafifletilmesi, hasarın sonuçlarının izlenmesi, ulusal ve uluslararası kaynaklardan yardım alınması gibi süreçleri kapsamaktadır (Toth vd., 2019).

Afet yönetimi aşamaları, birbirine bağlı bir zincir şeklinde ifade edilir ve sürekli devam eden faaliyetler dizisi olarak kabul edilmektedir (Özmen vd., 2018). Bir önceki aşamada gerçekleştirilen faaliyetler, genellikle bir sonraki aşamadaki faaliyetlerin başarısını önemli ölçüde etkilemektedir. İyileştirme aşamasında yürütülen faaliyetler, afet sonucu oluşan enkazın temizlenmesi ve çevre düzenlemeleriyle sınırlı kalmamalıdır. Bu aşama, altyapı ve konutların onarılması, afet risklerinin dikkate alınması ve afet öncesi sosyal yaşam standartlarına daha güvenli erişimin sağlanmasına yönelik daha detaylı ve önemli bir süreçtir. Bu süreç, tüm fiziki ve beşeri koşulların afet öncesine göre daha iyi bir seviyeye getirilmesini hedeflemektedir (Çebi, 2018).

2. Afet İletişimi

Afet iletişimi, bireylerin, kuruluşların ve medyanın bilgi oluşturma, bilgi arama ve bilgi paylaşma çabalarını içeren bir süreçtir. Bu süreç, kamu beklentilerine büyük ölçüde zarar verebilecek bir olayın çerçevesinde gerçekleşmektedir (Liu vd., 2016).

Afet iletişimi, afet yönetiminin her aşamasında ortaya çıkabilecek kaotik ortamın en karakteristik özelliklerinden biri olan iletişim sorunlarını ortadan kaldırmayı amaçlamaktadır. Afet yönetiminin her aşamasında, karar alma süreçlerinde etkin rol oynayan iletişim, afet tehdidinin ortaya çıkmasından başlayarak tüm aşamalarda olası kayıpları en aza indirecek stratejinin oluşturulmasını ifade etmektedir (Baechler, 2018).

Afetten etkilenenlerin hayatta kalma şansını artırmak ve en az hasarı sağlamak için afet uyarılarının yapılması, afet yönetiminde iletişimin kritik önemini ortaya koymaktadır. Afet iletişimi bazen tek yönlü bilgi aktarımı şeklinde, bazen de ortak veya karşılıklı bilgi paylaşım süreci şeklinde gerçekleşebilmektedir. Tek yönlü iletişim süreci özellikle acil durum merkezleri tarafından uyarı aşamasında kullanılmaktadır (Dufty, 2020). Bu iletişim şekli, özellikle deprem, sel veya yangın gibi tahliye gerektirebilecek olayların insanları bilgilendirmesi söz konusu olduğunda çok kritiktir. Sosyal medyanın acil durum iletişim aracı olarak kullanılması, doğası gereği iki yönlü bilgi paylaşımını içermektedir. Afet iletişimi, iletişim süresinin uzunluğuna bağlı olarak sınıflandırılabilir. Akut iletişim, afetten kurtarma bilgisinin hızla yayılmasına ihtiyaç duyulan acil durumlarda ortaya çıkar. Diğer taraftan, uzun vadeli iletişim, acil durum olayları veya felaketlerden önce ve sonra uzun bir süreç boyunca gerçekleşir. Afet risklerini azaltma ve afet sonrasında yeniden yapılanma durumları buna örnek olarak sayılabilir (Dufty, 2020).

Afetlerle iletişimi iki farklı şekilde gerçekleşir. Birincisi, gerekli bilgiler genellikle hükümetler, acil durum müdahale kuruluşları ve afet yönetim ekipleri tarafından, genellikle geleneksel ve sosyal medya aracılığıyla sağlanır. İkincisi, gazeteciler, afet mağdurları veya ilgili topluluk üyeleri tarafından oluşturulan ve paylaşılan afet bilgileri genellikle sözlü olarak ve sosyal medya aracılığıyla aktarılmaktadır (Fraustino vd., 2018).

Afet sırasında bireylerin, belirsizlikle başa çıkmak için hem riskler hem de durum müdahalesi hakkında yoğun bilgi talebinde buldukları bilinmektedir (Lovari ve Bowen, 2020). Afet sürecinde karşılaşılan olumsuz durumlarla başa çıkma hissiyatı vardır ve bu süreçte zaman kritik bir etkidir. İletişim yoluyla, halka belirli aralıklarla olaylar hakkında bilgi verilmesi gerekmektedir. Bu durum, afetlerde iletişimin ne kadar kritik olduğunu açıkça göstermektedir.

Afet iletişimi, afet yönetiminin her aşamasında farklılaşan çok bileşenli bir süreçtir. Afet yönetiminin sürdürülebilir başarısında, afet türüne ve yönetimin aşamalarına göre farklı stratejiler gerekmektedir. Bu noktada afet iletişimi, afet öncesi risk azaltma çalışmalarından afet sonrasında toplumu yeniden inşa etmeye kadar uzanan bir zaman diliminde, tüm aktörlerin koordineli bir şekilde hareket etmesini sağlamaktadır.

Anlaşıldığı üzere afet iletişimi afet iletişimi, anında ve yerinde müdahale için gerekli koordinasyonu sağlamada kritik bir rol oynamaktadır. Ayrıca afet iletişimi, temel ihtiyaçların karşılanması ve gerekli bilgilendirmelerin yapılması sürecinde hayati önem taşımaktadır. Afetzedelerin yaralarının sarılması ve afetin etkilerinin azaltılması, etkili bir afet yönetimi ve yeniden inşa sürecinin başarısı için gereklidir. Bu süreçte, kurumlar, kuruluşlar ve toplum arasında sağlam bir iletişim kurulması, afetin olumsuz etkilerinin minimize edilmesine büyük katkı sağlamaktadır.

3. Yöntem

Araştırma yöntemi başlığı altında; araştırmanın amacı, evren ve örnekleme, kısıtlılıkları, yöntemi, verilerin elde edilmesi ve verilerin analizlerine yönelik bilgiler sunulmaktadır.

3.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, Türkiye'de "Afet Yönetimi" ve "Afet İletişimi" konularında yapılmış akademik çalışmaların bibliyometrik bir analizini sunarak, bu iki disiplinin hangi alanlarda kesiştiğini ve hangi konulara odaklanıldığını belirlemektir.

Bu amaç doğrultusunda planlanan bu çalışmada aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

Araştırma Sorusu 1: 2019-2023 yılları arasında Türkiye'de “Afet Yönetimi” ve “Afet İletişimi” konularında yapılmış akademik çalışmaların (tez ve makale) yıllara göre dağılımı nasıldır?

Araştırma Sorusu 2: DergiPark veritabanında “Afet Yönetimi” ve “Afet İletişimi” konusu üzerine yayımlanan toplam 148 araştırma makalesi en çok hangi dergide yayımlanmıştır?

Araştırma Sorusu 3: DergiPark veritabanında “Afet Yönetimi” ve “Afet İletişimi” konusu üzerine yayımlanan toplam 148 araştırma makalesinin yazar sayılarına göre dağılımı nasıldır?

Araştırma Sorusu 4: DergiPark veritabanında “Afet Yönetimi” ve “Afet İletişimi” konusu üzerine yayımlanan toplam 148 araştırma makalesinin yayımlandığı dergilerin dizin dağılımı nasıldır?

Araştırma Sorusu 5: Türkiye'de “Afet Yönetimi” ve “Afet İletişimi” konularında yapılmış akademik çalışmalar hangi araştırma alanlarına odaklanmıştır?

Araştırma Sorusu 6: Türkiye'de “Afet Yönetimi” ve “Afet İletişimi” konularında yapılmış akademik çalışmaların araştırma yöntemlerine göre dağılımı nasıldır?

Araştırma Sorusu 7: Türkiye'de “Afet Yönetimi” ve “Afet İletişimi” konularında yapılmış akademik çalışmaların veri toplama tekniklerine göre dağılımı nasıldır?

Araştırma Sorusu 8: “Afet Yönetimi” ve “Afet İletişimi” konusu üzerine YÖK Tez Merkezi'nde yayımlanan toplam 57 lisansüstü tezin üniversite, enstitü ve anabilim dalı dağılımı nasıldır?

Araştırma Sorusu 9: “Afet Yönetimi” ve “Afet İletişimi” konusu üzerine YÖK Tez Merkezi'nde yayımlanan toplam 57 lisansüstü tezin türüne göre dağılımı nasıldır?

3.2. Araştırmanın Evreni Örnekleme

Araştırmanın evrenini Türkiye'de “Afet Yönetimi” ve “Afet İletişimi” alanında yayımlanmış olan araştırma makaleleri ve lisansüstü tezler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise 2019 – 2023 yılları arasında, Dergipark'ta yayımlanmış araştırma makaleleri ve YÖK Ulusal Tez Merkezi'nde yayımlanmış olan lisansüstü tezler oluşturmaktadır.

3.3. Araştırmanın Kısıtlılıkları

Araştırmanın verilerine 04.12.2023 – 15.12.2023 tarihleri arasında ulaşılmıştır. Araştırılan tarihler arasında ulaşılan araştırma makaleleri ve tezleri içermesi, bu tarihten sonra eklenen çalışmaları kapsamaması diğer bir kısıtlılıktır.

3.4. Araştırmanın Yöntemi

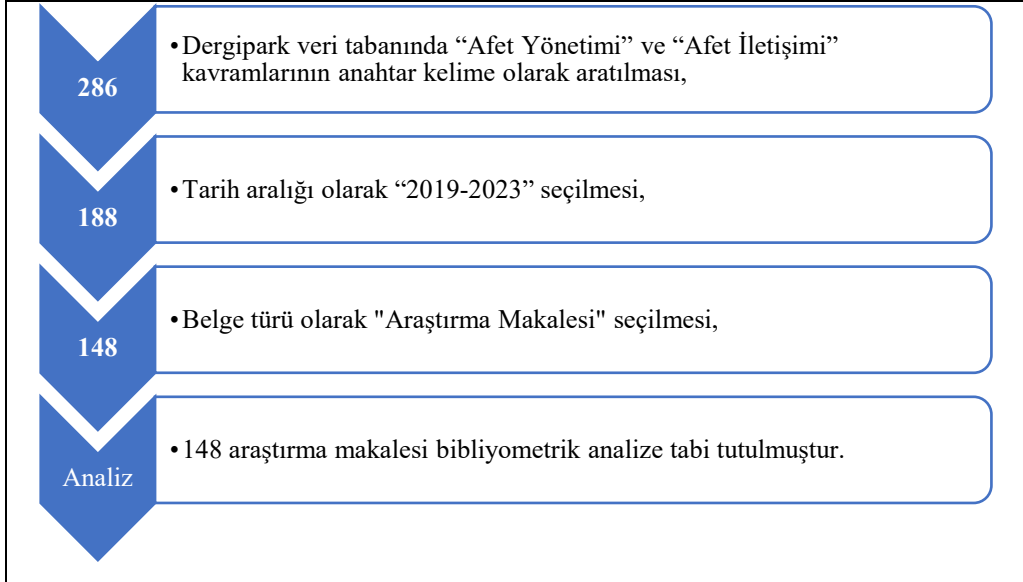
Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden birisi olan bibliyometrik analiz yöntemi kullanılmıştır. Bibliyometrik analiz bilimsel çalışmalardaki bibliyometrik materyalleri nicel olarak incelenmesini sağlayarak, çalışmaları türüne, yazarlarına, dergilere, atıf sayısına, ülkelere vb. göre sınıflandırılabilen bir araştırma alanının genel bir resmini sunmaktadır (Chen vd., 2015; Merigó ve Yang, 2017). Bibliyometrik çalışmalar kavram gelişimini, yeni ortaya çıkan araştırma alanlarını, araştırma boşluklarını ve mevcut literatür ve son gelişmeler hakkında bilgi ve özellikleri hakkında bilgi sunmaktadır (Nicoll vd., 2020)

3.5. Verilerin Elde Edilmesi

Bu araştırmada bibliyometrik analiz için veriler araştırma makaleleri için Dergipark, lisansüstü tezler için ise YÖK Ulusal Tez Merkezi'nden elde edilmiştir. Aşağıda Dergipark'tan elde edilen 148 araştırma makalesinin arama kriterleri Şekil 2'de, YÖK Tez Merkezi'nden elde edilen 57 lisansüstü tezin arama kriterleri ise Şekil 3'te gösterilmiştir.

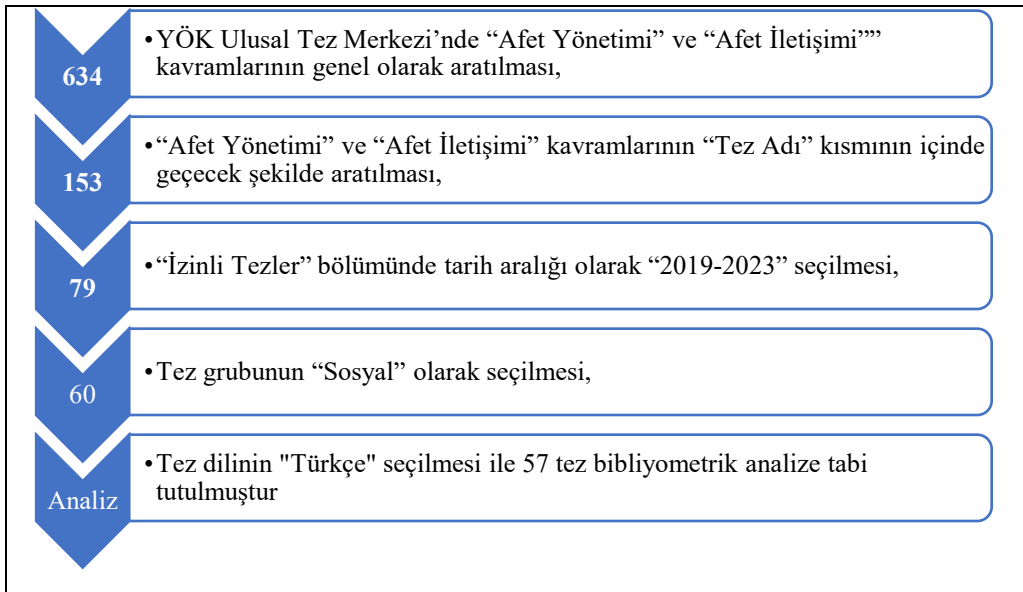
Şekil 2

Araştırma Makaleleri Arama Kriterleri

Şekil 3

Lisansüstü Tezlerin Arama Kriterleri

3.6. Verilerin Analizi

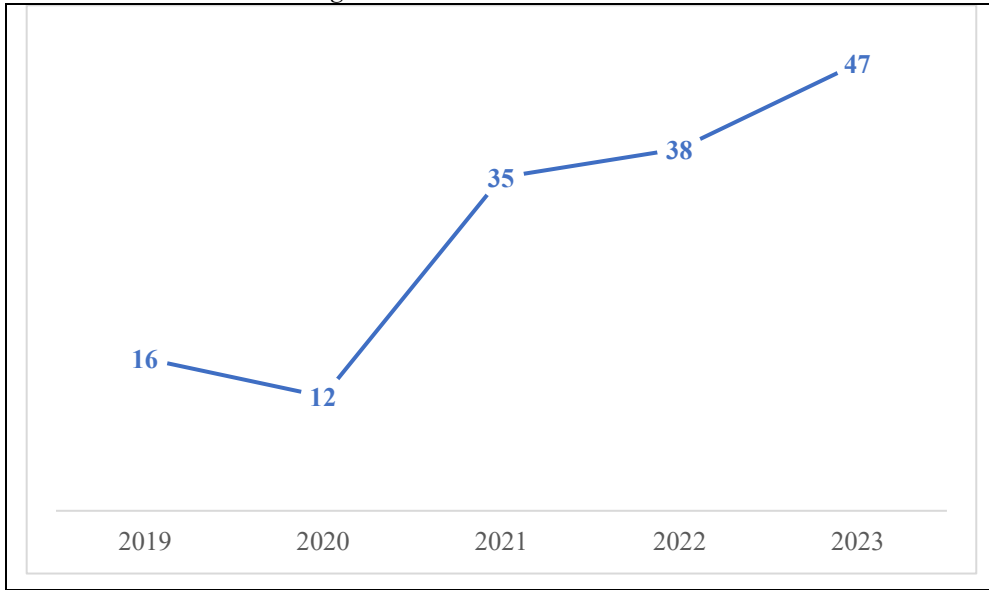
Bibliyometrik analiz araştırma makaleleri (n=148) için 7 kategori üzerinden gerçekleştirilmiştir. Bunlar; *yayımlanma yılı, dergi adı, yazar(lar), dizin, araştırma alanı, kullanılan yöntem ve veri toplama teknikleri* başlıklarında değerlendirilmiştir. Bibliyometrik analiz lisansüstü tezler (n=57) için ise sekiz kategori üzerinden gerçekleştirilmiştir. Bunlar; *yıl, üniversite adı, enstitü adı, anabilim dalı, tez türü, araştırma alanı, kullanılan yöntem ve veri toplama teknikleri* başlıklarında değerlendirilmiştir.

4. Bulgular

Araştırmanın bu başlığı altında, DergiPark veritabanında “Afet Yönetimi” ve “Afet İletişimi” konusu üzerine yayımlanan toplam 148 araştırma makalesinden (*yayımlanma yılı, dergi adı, yazar(lar), dizin, araştırma alanı, kullanılan yöntem ve veri toplama teknikleri*) elde edilen bilgiler sunulmaktadır. “Afet Yönetimi” ve “Afet İletişimi” konusu üzerine YÖK Tez Merkezi’nde yayımlanan toplam 57 lisansüstü tezdin (*yıl, üniversite adı, enstitü adı, anabilim dalı, tez türü, araştırma alanı, kullanılan yöntem ve veri toplama teknikleri*) elde edilen bilgiler de bu bölümde sunulacaktır.

Grafik 1

Makalelerin Yıllara Göre Dağılımları

Grafik 1’de “Afet Yönetimi” ve “Afet İletişimi” ile ilgili yazılan araştırma makalelerinin yıllara göre dağılımı görülmektedir. Dalgalı bir görünüm olmasının yanı sıra son 3 yıldır makale sayılarında artış gözlemlenmektedir. En çok makale 2023 yılında yayımlanmıştır.

Tablo 1

Makalelerin Yayımlandığı Dergilerin Dağılımı

Dergi Adı	N	%
Afet ve Risk Dergisi	14	9,46
Resilience	13	8,78
Acil Yardım ve Afet Bilimi Dergisi	6	4,05
Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi	6	4,05
Hastane Öncesi Dergisi	5	3,38
Kent Akademisi	4	2,70
Doğal Afetler ve Çevre Dergisi	3	2,03

Politeknik Dergisi	3	2,03
Dumlupınar Üniversitesi İİBF Dergisi	2	1,35
Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi	2	1,35
IBAD Sosyal Bilimler Dergisi	2	1,35
İdealkent	2	1,35
Journal of Anatolian Environmental and Animal Sciences	2	1,35
Osmanlı Medeniyeti Araştırmaları Dergisi	2	1,35
Pamukkale Üniversitesi Mühendislik Bilimleri Dergisi	2	1,35
TESAM Akademi Dergisi	2	1,35
The Journal of International Scientific Researches	2	1,35
TRT Akademi	2	1,35
Turkish Online Journal of Design Art and Communication	2	1,35
Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi	2	1,35
Yeni Medya Dergisi	2	1,35
Diğer	68	45,95
Toplam	148	100

Tablo 1’de makalelerin yayımlandığı dergiler görülmektedir. Tabloda en az 2 yayım yapan dergiler gösterilmektedir. Tek makale yayımlanmış dergiler ise “Diğer” kategorisi altında toplanmıştır. “Afet Yönetimi” ve “Afet İletişimi” ile ilgili makalelerin en çok yayımlandığı dergi Afet ve Risk Dergisi’dir. Ayrıca sosyal bilimler gibi genel kapsamlı dergilerde bir ya da iki çalışma yayımlanmakla birlikte, yukarıdaki tabloda da görüldüğü üzere tematik olarak kategorize olmuş dergilerde, yayımlanma sıklığı ve yayın alma sıklığı daha fazladır.

Tablo 2

Makalelerin Yazar Sayılarına Göre Dağılımı

Yazar Sayısı	N	%
1 Yazarlı	48	32,43
2 Yazarlı	72	48,65
3 Yazarlı	20	13,51
4 Yazarlı	6	4,05
5 Yazarlı	2	1,35
Toplam	148	100

Tablo 2’de makalelerin yazar sayılarına göre dağılımları görülmektedir. İncelenen 148 makale 286 farklı yazar tarafından yazılmıştır. Makalelerin 48 adedi tek yazarlı, 72 adedi iki yazarlı, 20 adedi üç yazarlı, 6 adedi dört yazarlı ve 2 adedi de beş yazarlıdır. Beş yazarlı iki makale Pamukkale Üniversitesi Mühendislik Bilimleri Dergisi ve Sosyal Mucit Academic Review Dergisi’nde yayımlanmıştır. Tablo 2’nin incelemesinde “Afet Yönetimi” ve “Afet İletişimi” araştırmacılarının ortak iş birliği alanlarında çalışmalar yaptıkları sonucuna varılabilir.

Tablo 3

Dergilerin Dizin Dağılımları

Dizinler	N	%
Listeleniyor (TR Dizin)	82	55,41
Listeleniyor (Diğer Dizinler)	43	29,05
Listelenmiyor	23	15,54
Toplam	148	100

Tablo 3'te dergilerin dizin dağılımları görülmektedir. Tablo 3'te görüldüğü üzere incelenen 148 makalenin yayımlandığı 82 dergi TR Dizin'de listelenmektedir. TR Dizin haricinde listelenen dergi sayısı "Diğer Dizinler" olarak verilmiştir. 43 adet dergi diğer index'lerde listelenmektedir. Diğer olarak kategorilendirilen dergiler sıklıkla Index Copernicus International, ASOS, EBSCO, SOBIAD ve GOOGLE SCHOLAR gibi dizinlerde listelenmektedir. Hiçbir dizinde listelenmeyen dergi sayısı ise 23'tür.

Tablo 4*Makalelerin Araştırma Alanlarına Göre Dağılımı*

Araştırma Alanları	N	%
Risk Yönetimi ve Mevzuat	22	14,86
Sağlık	19	12,84
Kentsel Planlama ve Yapılaşma	19	12,84
Teknoloji	14	9,46
Eğitim	13	8,78
İletişim	13	8,78
Afet Lojistiği	12	8,11
Sosyoloji	8	5,41
Yerel Yönetim	7	4,73
Tarih	7	4,73
Coğrafya, İklim ve Çevre	6	4,05
Kamu Güvenliği	5	3,38
Turizm	3	2,03
Toplam	148	100

Tablo 4'te incelenen 148 araştırma makalesinin konularına göre dağılımları görülmektedir. Bu çalışmalar incelendiğinde, "Afet Yönetimi" ve "Afet İletişimi" konulu araştırmaların en fazla "risk yönetimi ve mevzuat" alanında yapıldığı görülmektedir (n=22). Diğer taraftan "Afet Yönetimi" ve "Afet İletişimi" çalışmalarına bakıldığında "iletişim" alanında 13 çalışmanın yapıldığı belirlenmiştir. İletişim, "eğitim" alanıyla birlikte beşinci sırayı paylaşmaktadır.

Tablo 5*Makalelerin Araştırma Yöntemine Göre Dağılımları*

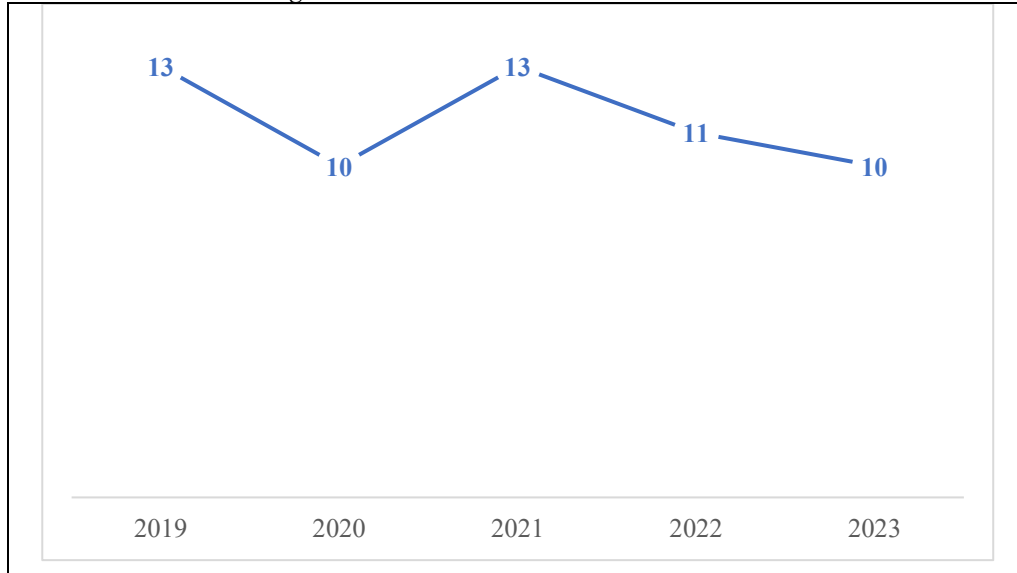
Araştırma Yöntemleri	N	%
Nitel	54	36,49
Nicel	48	32,43
Nitel ve Nicel	4	2,70
Karma	1	0,68
Belirtilmemiş	41	27,70
Toplam	148	100

Tablo 5'te makalelerin araştırma yöntemlerine göre dağılımları görülmektedir. Tablo 5'e göre makalelerde yöntem olarak çoğunlukla nitel yöntemler tercih edilmiştir (n=54). Nitel yöntemi 48 adet ile nicel araştırma yöntemi takip etmektedir. Araştırma yöntemi 41 adet çalışmada belirtilmemiştir. Yöntemi açıkça belirtilmeyen çalışmaların çoğunluğu 2019, 2020 ve 2021'de sayıca fazla iken günümüze yaklaştıkça yapılan çalışmalarda yöntemin dikkate alınması ve belirtilmesi önemli bir husustur.

Tablo 6*Makalelerin Veri Toplama Tekniklerine Göre Dağılımları*

Veri Toplama Teknikleri	N	%
İçerik Analizi	22	14,86
Anket	15	10,14
Doküman Analizi	13	8,78
İstatiksel Analiz	12	8,11
Birden Fazla Teknik	11	7,43
Literatür Taraması	8	5,41
Görüşme, Mülakat, Gözlem	6	4,05
Bibliyometrik Analiz	4	2,70
Analitik Hiyerarşi Prosesi (AHP)	4	2,70
Tanımlayıcı	3	2,03
ÇKKV	3	2,03
Durum Analizi	2	1,35
Fenomenolojik Desen	1	0,68
Ağ Analizi	1	0,68
Olgubilim	1	0,68
Bulanık Dematel Yöntemi	1	0,68
Belirtilmemiş	41	27,70
Toplam	148	100

Tablo 6’da incelenen 148 araştırma makalesinin veri toplama tekniklerine göre dağılımları görülmektedir. Tablo 6’ya göre makalelerde en çok kullanılan veri toplama tekniği içerik analizidir (n=22). İçerik analizini 15 adet ile anket takip etmektedir.

Grafik 2*Tezlerin Yıllara Göre Dağılımları*

Grafik 2’de “Afet Yönetimi” ve “Afet İletişimi” alanında yayımlanan tezlerin yıllara göre dağılımı görülmektedir. En fazla tez 13 adet ile 2019 ile 2021 yılında yazılmış olup, bunu 11 adet ile 2022 yılı takip etmektedir. 2020 ve 2023 yılında 10 adet tez yazılmıştır.

Tablo 7*Tezlerin Üniversitelere Göre Dağılımları*

Üniversite Adı	N	%
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	14	24,56
Dokuz Eylül Üniversitesi	9	15,79
Gümüşhane Üniversitesi	5	8,77
Hacettepe Üniversitesi	3	5,26
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi	2	3,51
Bezmialem Vakıf Üniversitesi	2	3,51
Bitlis Eren Üniversitesi	2	3,51
Manisa Celal Bayar Üniversitesi	2	3,51
Sakarya Üniversitesi	2	3,51
Selçuk Üniversitesi	2	3,51
Afyon Kocatepe Üniversitesi	1	1,75
Aksaray Üniversitesi	1	1,75
Atılım Üniversitesi	1	1,75
Fırat Üniversitesi	1	1,75
Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi	1	1,75
İstanbul Ticaret Üniversitesi	1	1,75
İstanbul Üniversitesi	1	1,75
Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi	1	1,75
Kastamonu Üniversitesi	1	1,75
Kırıkkale Üniversitesi	1	1,75
Kütahya Dumlupınar Üniversitesi	1	1,75
Ondokuz Mayıs Üniversitesi	1	1,75
Tarsus Üniversitesi	1	1,75
Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi	1	1,75
Toplam	57	100

Tablo 7’de en çok tez yayımlayan üniversiteler yer almaktadır. Araştırmaya dahil edilen 57 lisansüstü tez toplamda 24 üniversitede yayımlanmıştır. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, “Afet Yönetimi” ve “Afet İletişimi” alanında en fazla tez yayımlayan üniversitesidir (n=14). Bu veriyi 9 tez ile Dokuz Eylül Üniversitesi takip etmektedir.

Tablo 8*Tezlerin Enstitülere Göre Dağılımı*

Enstitü Adı	N	%
Sosyal Bilimler Enstitüsü	29	50,88
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü	18	31,58
Eğitim Bilimleri Enstitüsü	3	5,26
Fen Bilimleri Enstitüsü	3	5,26
Sağlık Bilimleri Enstitüsü	2	3,51
Güvenlik Bilimleri Enstitüsü	1	1,75
İşletme Enstitüsü	1	1,75
Toplam	57	100

Tablo 8’de yayımlanan tezlerin enstitülere göre dağılımları görülmektedir. “Afet Yönetimi” ve “Afet İletişimi” alanında en çok tez yayımlanan enstitü, 29 adet ile Sosyal Bilimler Enstitüsü’dür. Lisansüstü Eğitim Enstitüsü 18 adet ile ikinci sırada yer almaktadır.

Tablo 9*Tezlerin Anabilim Dallarına Göre Dağılımı*

Anabilim Dalları	N	%
Afet Yönetimi	17	29,82
Afet Eğitimi ve Yönetimi	8	14,04
Kamu Yönetimi	7	12,28
Siyaset Bilimi	5	8,77
Doğal Afetlerin Risk Yönetimi	4	7,02
İşletme	4	7,02
Acil Durum ve Afet Yönetimi	2	3,51
Tarih	2	3,51
Amme İdaresi	1	1,75
Bilgi ve Belge Yönetimi	1	1,75
Coğrafya	1	1,75
Disiplinlerarası Afet Eğitimi ve Yönetimi	1	1,75
Kamu Hukuku	1	1,75
Sanayi Politikaları ve Teknoloji Yönetimi	1	1,75
Uluslararası Ticaret ve Lojistik	1	1,75
Yönetim Bilişim Sistemleri	1	1,75
Toplam	57	100

Tablo 9’da ilgili alanlarda yazılan tezlerin anabilim dalı dağılımı gösterilmektedir. Tablo 9’da görüldüğü üzere ilgili alanlarda en fazla tez 17 adet ile Afet Yönetimi Anabilim Dalında yazılmış iken bu rakamı 8 adet Afet Eğitimi ve Yönetimi takip etmektedir.

Tablo 10*Tezlerin Türlerine Göre Dağılımı*

Tez Türü	N	%
Yüksek Lisans	48	84,21
Doktora	9	15,79
Toplam	57	100

Tablo 10’da tezlerin türlerine göre dağılımı görülmektedir. Tablo 10’a göre ilgili alanlarda en fazla yayımlanan tez türü 48 adet ile yüksek lisans tezi olurken, bu rakamı 9 adet ile doktora tezi izlemektedir.

Tablo 11*Tezlerin Araştırma Alanlarına Göre Dağılımları*

Araştırma Alanları	N	%
Kamu Yönetimi ve Siyasal Bilimler	22	38,60
Eğitim ve Öğretim	10	17,54
Halk Sağlığı - Sağlık Kurumları - İlk ve Acil Yardım	9	15,79
İşletme	4	7,02
Coğrafya	2	3,51
Deprem Mühendisliği	2	3,51
İnşaat Mühendisliği	2	3,51
Bilgi ve Belge Yönetimi	1	1,75
Bilgisayar Mühendisliği Bilimleri	1	1,75
Enerji	1	1,75

Hukuk	1	1,75
Şahircilik ve Bölge Planlama	1	1,75
Tarih	1	1,75
Toplam	57	100

Tablo 11’de incelenen 57 lisansüstü tezin konularına göre dağılımları görülmektedir. Bu çalışmalar incelendiğinde, “Afet Yönetimi” ve “Afet İletişimi” konulu tezlerin en fazla “Kamu Yönetimi – Siyasal Bilimler” alanında yapıldığı görülmektedir (n=22). Diğer taraftan “Afet Yönetimi” tezlerine bakıldığında “iletişim” alanında tezin yayımlanmadığı görülmektedir.

Tablo 12

Tezlerin Araştırma Yöntemine Göre Dağılımları

Araştırma Yöntemleri	N	%
Nitel	27	47,37
Nicel	25	43,86
Karma	1	1,75
Belirtilmemiş	4	7,02
Toplam	57	100

Tablo 12’de tezlerin araştırma yöntemine göre dağılımları görülmektedir. Tablo 12’ye göre tezlerde yöntem olarak çoğunlukla nitel yöntemler tercih edilmiştir (n=27). Nitel yöntemi 25 adet ile nicel araştırma yöntemi takip etmektedir. 1 adet tezde karma yöntem kullanılırken, 4 adet tezde yöntem açıkça belirtilmemiştir.

Tablo 13

Tezlerin Veri Toplama Tekniklerine Göre Dağılımları

Veri Toplama Teknikleri	N	%
Anket	20	35,09
Doküman Analizi	12	21,05
Görüşme	4	7,02
Fenomenolojik Desen	3	5,26
Literatür Taraması	3	5,26
Birden Fazla Teknik	3	5,26
Tanımlayıcı	2	3,51
Bibliyometrik Analiz	1	1,75
Delphi Tekniği	1	1,75
İçerik Analizi	1	1,75
Olgubilim	1	1,75
Örnek Olay Metodoloji	1	1,75
Regresyon	1	1,75
Belirtilmemiş	4	7,02
Toplam	57	100

Tablo 13’te incelenen 57 lisansüstü tezin veri toplama tekniklerine göre dağılımları görülmektedir. Tablo 13’e göre makalelerde en çok kullanılan veri toplama tekniği 20 adet ile ankettir. Anketi 12 adet ile doküman analizi takip etmektedir.

Sonuç

Yapılan bibliyometrik analiz sonucunda elde edilen veriler incelenmiş, yorumlanmış ve aşağıdaki sonuçlara varılmıştır:

Bu çalışmada, DergiPark veritabanında “Afet Yönetimi” ve “Afet İletişimi” konusu üzerine yayımlanan toplam 148 araştırma makalesinin ve YÖK Tez Merkezi’nde yayımlanmış toplam 57 lisansüstü tezin bibliyometrik incelemesi yapılmıştır.

Elde edilen bulgular, bu alanlardaki akademik çalışmaların son yıllarda artış gösterdiğini ortaya koymaktadır. Özellikle 2021, 2022 ve 2023 yıllarında yayımlanan makalelerin yoğunlaştığı, tezlerin ise 2019 ve 2021 yıllarında artış gösterdiği görülmüştür. Bu artışın, bu yıllarda meydana gelen doğal afetlerin sayısındaki artışla ilişkili olabileceği düşünülmektedir. Ancak, tezlerin son iki yılda sayıca azalması, bu alanda daha fazla araştırma yapılmasına ihtiyaç olduğunu göstermektedir.

“Afet Yönetimi” ve “Afet İletişimi” konularında en çok makale yayımlanan derginin Afet ve Risk Dergisi olduğu tespit edilmiştir. Tematik olarak afetlerle ilgili dergilerde yayımlanan makalelerin sıklığının, genel kapsamlı dergilere kıyasla daha yüksek olması, bu konuların henüz geniş akademik bir alanda yeterince yer edinmediğine işaret etmektedir. Ayrıca, incelenen makalelerde en çok kullanılan araştırma yönteminin nitel yöntemler ve veri toplama tekniği olarak içerik analizi olduğu belirlenmiştir. Bu durum, araştırmacıların bu alandaki konuları derinlemesine inceleme eğiliminde olduğunu göstermektedir. Tezlerde ise veri toplama tekniği olarak en çok anketin tercih edildiği görülmüştür.

İletişim araştırma alanında yapılan çalışmalara bakıldığında, 13 makalenin 10’unun 2022 yılından sonra yayımlandığı tespit edilmiştir. Araştırma tekniği olarak en fazla nitel araştırma yönteminin kullanıldığı, 8 çalışmada içerik analizinin tercih edildiği görülmüştür. Ayrıca, bu makalelerde “sosyal medya” (n=6) ve “kriz iletişimine” (n=5) odaklanıldığı belirlenmiştir. 13 makalenin 4’ü tek yazarlıdır.

Bulgulara göre, afet yönetimi ve iletişimi alanında iki yazarlı çalışmaların öne çıktığı, araştırmacıların iş birliğine dayalı projelerde daha fazla yer aldığı görülmektedir. Ayrıca, ilk yıllarda araştırma yöntemlerinin belirtilmediği birçok makale varken, 2022 yılından itibaren bu konunun daha net bir şekilde ele alındığı tespit edilmiştir. Bu, alanın akademik gelişimi ve olgunlaşması açısından önemli bir göstergedir.

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, “Afet Yönetimi” alanında en fazla tez yayımlayan üniversitedir (n=14). En fazla tez, 17 adet ile Afet Yönetimi Anabilim Dalında yazılmıştır. Afet yönetimi konusunda Türkiye’de önemli sayıda tez çalışmasına ulaşılmıştır. Ancak afet iletişimi konusunda doğrudan bu başlık altında yazılmış bir teze rastlanılmamıştır. Bu durum, afet iletişimi üzerine daha fazla akademik çalışmanın yapılmasının gerekliliğini ortaya koymaktadır. Afet yönetimi ve iletişimi konularında yayımlanan araştırma makalelerinin büyük bir kısmının "Risk Yönetimi ve Mevzuat" üzerine odaklandığı, buna karşın “iletişim” ve “eğitime” yönelik çalışmaların daha az sayıda olduğu belirlenmiştir. Gelecekteki araştırmaların, afet yönetimi süreçlerinin tüm aşamalarında iletişimin rolünü daha fazla ele alması ve bu konuda yenilikçi stratejiler geliştirilmesine katkıda bulunması beklenmektedir.

Sonuç olarak bu çalışma, Türkiye’de afet yönetimi ve iletişimi konularındaki akademik araştırmaların mevcut durumunu ortaya koymuş ve bu alanlardaki bilgi boşluklarına dikkat çekmiştir. Gelecekte yapılacak araştırmaların, afet yönetimi ve iletişimi alanında yeni teknolojik çözümler ve disiplinlerarası yaklaşımlar kullanarak daha etkili ve kapsamlı sonuçlar elde etmeyi hedeflemesi gerekmektedir.

Yazarların Katkı Oranı Beyanı: Tek Yazar (Anıl Şencan)

Etik Kurul Onayı: Çalışmada etik kurul iznine gerek yoktur.

Finansal Destek ve Teşekkür: Yazar, çalışmada finansal destek almadığını bildirmiştir.

Çıkar Çatışması: Yazar, herhangi bir çıkar çatışması bulunmadığını bildirmiştir.

Kaynaklar

Açıklamalı Afet Yönetimi Terimleri Sözlüğü. Retrieved 29.12.2023 from <https://www.afad.gov.tr/aciklamali-afet-yonetimi-terimleri-sozlugu>

Baechler, N. C. (2018). Afet risk ve zarar azaltmada iletişim stratejisinin rolü. 2nd International Symposium on Natural Hazards and Disaster Management, Sakarya, Türkiye.

Chen, H., Jiang, W., Yang, Y., Yang, Y., ve Man, X. (2015). Global trends of municipal solid waste research from 1997 to 2014 using bibliometric analysis. *J Air Waste Manag Assoc*, 65(10), 1161-1170.

Çebi, S. (2018). *Afetlerde Risk ve Kriz Yönetimi*. Atatürk Üniversitesi Yayınları.

Dufty, N. (2020). *Disaster Education, Communication and Engagement* (1 bs.). Wiley-Blackwell.

Ergünay, O. (2009). Doğal afetler ve sürdürülebilir kalkınma. Ulusal Deprem Sempozyumu, Abant İzzet Baysal Üniversitesi.

Esin, S., Oğuzhan, T., Kaya, C., Ergüder, T., Özkan, A. T., ve Yüksel, İ. (2001). *Afetlerde Sağlık Hizmetleri Yönetimi*. TAKAV Matbaacılık.

Fraustino, J. D., Liu, B. F., ve Jin, Y. (2018). Social Media Use During Disasters 1: A Research Synthesis and Road Map. içinde L. L. Austin ve Y. Jin (Ed.), *Social media and crisis communication*. Routledge.

Joyce, K. E., Wright, K. C., Samsonov, S. V., ve Ambrosia, V. G. (2009). Remote sensing and the disaster management cycle.

Kadıoğlu, M. (2008). Modern, Bütünleşik Afet Yönetiminin Temel İlkeleri. İçinde E. Özdamar (Ed.), *Afet Zararlarını Azaltmanın Temel İlkeleri* (ss. 1-34). JICA Türkiye Ofis Yayınları.

Kahraman, Z. ve Altay, A. (2016). *Bütünleşik Afet Yönetimi*. İlkem Yayınları.

Korkut, Y. (2019). *Afet Yönetiminde Kritik Başarı Faktörlerini Belirlemek İçin Analitik Hiyerarşi Prosesi ve Metin Madenciliği Destekli Bir Model Önerisi* Sakarya Üniversitesi İşletme Enstitüsü]. Sakarya.

Köseoğlu, A. M. ve Yıldırım, H. (2015). Afet lojistiğine bağlı afet yönetimi sorunlarının siyasi etkileri [Political effects of disaster management problems related with disaster logistics]. *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi* (49), 199-224.

Liu, B. F., Fraustino, J. D., ve Jin, Y. (2016). Social media use during disasters: How information form and source influence intended behavioral responses. *Communication Research*, 43(5), 626-646.

Lovari, A. ve Bowen, S. A. (2020). Social media in disaster communication: A case study of strategies, barriers, and ethical implications. *Journal of Public Affairs*, 20(1), e1967.

Merigó, J. M., ve Yang, J. (2017). Accounting Research: A Bibliometric Analysis. *Australian Accounting Review*, 27(1), 71-100.

Nicoll, L. H., Oermann, M. H., Carter-Templeton, H., Owens, J. K., ve Edie, A. H. (2020). A bibliometric analysis of articles identified by editors as representing excellence in nursing publication: Replication and extension. *Journal of Advanced Nursing*, 76(5), 1247-1254.

Nur, S. A., ve Taşan, P. (2018). Mülteci Krizi ve Afet Yönetimi. Disiplinler Arası Afet Yönetimi Sempozyumu,

Özel, M. (2015). Afet yönetiminin iyileştirme aşaması bağlamında 2011 Van depremi sonrasında “Konteyner Kent” uygulaması. *Türk İdare Dergisi*, 477, 11-35.

Özmen, B., Özden, A. T., Gerdan, S., Tezgider, G., ve Gökçe, O. (2018). *Afet Yönetimi-I*. Anadolu Üniversitesi Yayınları.

Pal, I., Ghosh, T., ve Ghosh, C. (2017). Institutional framework and administrative systems for effective disaster risk governance – Perspectives of 2013 Cyclone Phailin in India. *International journal of disaster risk reduction*, 21, 350-359.

Panesir, M. S. (2018). *Blockchain applications for disaster management and national security* State University of New York at Buffalo].

Perry, R. W., ve Lindell, M. K. (2003). Preparedness for Emergency Response: Guidelines for the Emergency Planning Process. *Disasters*, 27(4), 336-350.

Şahin, Ş., ve Üçgül, İ. (2019). Türkiye’de Afet Yönetimi ve İş Sağlığı Güvenliği [The Disaster Management And Occupational Helath Safety In Turkey]. *Afet ve Risk Dergisi*, 2(1), 43-63.

Toth, L., Gaman, G. A., Calamar, A., Pupazan, D., Nicolescu, C., ve Kovacs, I. (2019). Elements of disaster management and first aid. *Quality-Access to Success*, 20, 99-104.

Weichselgartner, J. (2001). Disaster mitigation: the concept of vulnerability revisited. *Disaster Prevention and Management*, 10, 85-95.

Yaylacı, C. T. (2015). *Türkiye'deki Afet ve Acil Durum Yönetimi Uygulamaları: Bir Alan Araştırması* İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü]. İstanbul.

Yılmaz, İ. (2020). *Afetlerde İyileştirme Çalışmaları*. İstanbul Üniversitesi Yayınları.

Yu, M., Yang, C., ve Li, Y. (2018). Big Data in Natural Disaster Management: A Review. *Geosciences*, 8(5), 165.